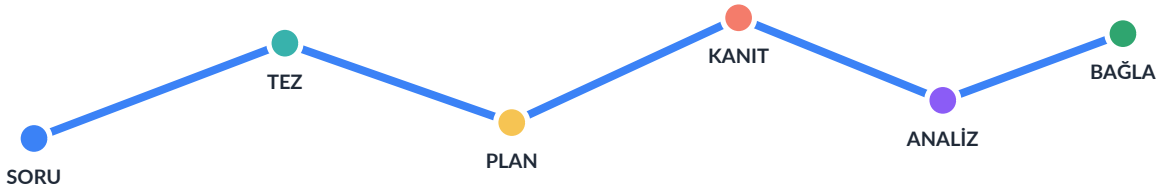

PAPER 1

Metin Analizi Yol Haritası

Yeni başlayan bir öğrenci için: “Nereden başlayacağım?” sorusundan, “Bunu nasıl kanıtlarım?” aşamasına kadar sade ve uygulanabilir bir rehber.

Bu rehberin tek amacı

Sınavda her şeyi hatırlamaya çalışmak yerine aynı düşünme düzenini tekrar tekrar kullanmanı sağlamak. Paper 1 bir “teknik bulma oyunu” değil; yazarın seçimlerinin anlamı nasıl kurduğunu açıklama işidir.

1. Soruyu çöz
Benden tam olarak ne isteniyor?

2. Tezini kur
Metin soruya nasıl cevap veriyor?

3. Kanıtla ve analiz et
Hangi seçim, hangi etkiyi yaratıyor?

Hazırlayan: Sedat Yılmaz • www.sedatyilmaz.org

1

Önce soruyu çöz

Soruyu doğru okumadan iyi analiz yazamazsın. İlk işin, soruyu üç parçaya ayırmak.

EYLEM

Soru senden ne yapmanı istiyor?

Nasıl? • Hangi yollarla? • Ne ölçüde?

ODAK

Asıl konuşacağın kavram ne?

Örn. yalnızlık, kimlik, güç, çatışma, doğa

İNCELEME NESNESİ

Neye bakarak cevap vereceksin?

Dil, yapı, anlatıcı, imge, ses, biçim...

Örnek soru: “Metindeki biçimsel seçimlerle duygusal yoğunluk arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur?”

Eylem	nasıl bir ilişki kurulmuştur?
Odak	duygusal yoğunluk
İnceleme nesnesi	biçimsel seçimler

30 saniyelik soru testi

Soruyu okuduktan sonra kendine şunu söyleyebiliyor musun?

“Ben bu yazıda kavramının, yazarın seçimleriyle nasıl kurulduğunu göstereceğim.”

Boşlukları dolduramıyorsan henüz yazmaya başlama.

Minik not: Soruyu alt sorulara bölmek işini kolaylaştırır: Neyi görüyorum? → Bu seçim ne yapıyor? → Bu etki sorudaki kavrama nasıl bağlanıyor?

2

Kavramı haritalandır, sonra tezini kur

Tez, “metnin konusu” değildir. Sorunun cevabıdır.

Kavram haritası: Bir anahtar kavramı dört yönden düşün. Böylece “genel yorum” yerine metne bağlı bir fikir üretirsin.

1. Basit anlam

Bu kavram gündelik dilde ne demek?

2. Edebî anlam

Bir metinde nasıl kurulabilir?

3. Metindeki iz

Nerede, hangi ayrıntıda görünür?

4. İşlev

Tema, karakter veya okur üzerinde ne yapar?

TEZ FORMÜLÜ

Tez cümlesi ne yapmalı?

Tek cümlede soruya doğrudan cevap vermeli, bir iddia taşımali ve yazının geri kalanında kanıtlanabilir olmalı.

Kalıp: “Yazar, [seçim/teknik] aracılığıyla [kavram/duygu/fikir]i [belirli bir etkiyle] kurar.”

ZAYIF

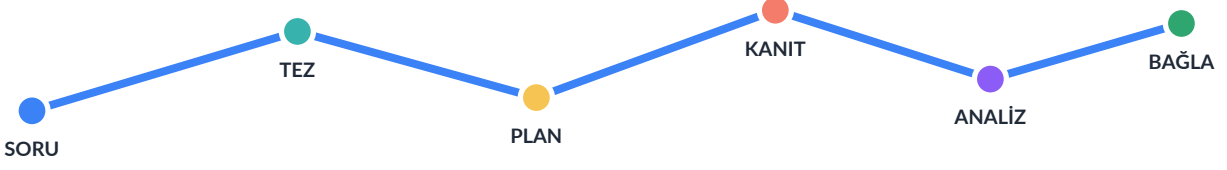
“Metinde yalnızlık teması vardır.”

GÜÇLÜ

“Yazar, daralan mekân betimlemeleri ve kesintili cümle yapısıyla karakterin yalnızlığını giderek artan bir sıkışmışlık duygusuna dönüştürür.”

Plan yap: yazmadan önce rotanı çiz

İyi plan, yazarken “şimdi ne diyeceğim?” paniğini azaltır.

GİRİŞ - 3 iş

- 1) Metni sorunun merceğinden tanıtt.
- 2) Analitik odağı söyle.
- 3) Ana tezini kur.

GELİŞME - Paragraf motoru

Her paragraf = tek alt tez.
İddia → Kanıt → Analiz → Teze bağla.

SONUÇ - Yeniden değerlendir

Yeni kanıt getirme. Bulgularını birleştir ve ana tezi bir kademe yukarı taşı.

DENGE

Bir paragrafın yarısı özet, diğer yarısı teknik isimleri olmasın. Merkezde her zaman anlam olsun.

Girişte “özet” ne demek? Olayı baştan sona anlatmak değil; metni, soruda istenen mesele açısından iki-üç cümlede konumlandırmak.

Bir planı 4 kutuda yaz

Tez: Ben neyi savunacağım?
Paragraf 1: İlk güçlü seçim/örüntü ne?
Paragraf 2: İkinci güçlü seçim/örüntü ne?
Sonuç: Bu iki bulgu birleşince metin hakkında daha büyük ne söyleyebilirim?

Kural: Planın kusursuz olmak zorunda değil. Ama yazının yönünü belirleyecek kadar açık olmalı.

Paragraf motorunu öğren

Paper 1'de güçlü paragrafın arkasında tekrar eden basit bir düşünme zinciri vardır.

1. İddia / Alt tez

Paragrafın başında neyi savunduğunu söyle. Teknik adıyla değil, anlamla başlamak çoğu zaman daha güçlüdür.

“Yazar, karakterin giderek artan sıkışmışlığını mekânı daraltarak görünür kılar.”

2. Kanıt

Metinden kısa ve işlevli bir ayrıntı seç. Kanıt sadece doğrudan alıntı olmak zorunda değildir; belirli sözcük, cümle yapısı, anlatıcı seçimi, tekrar, imge veya yapı da kanıttır.

3. Analiz

Şu üç soruyu peş peşe sor:

Bu seçim ne yapıyor? → Bu etki ne anlama geliyor? → Bu anlam tezimi nasıl güçlendiriyor?

Unutma: “Burada metafor vardır.” = tespit. “Metafor, karakterin korkusunu somutlaştırarak okurun tehdidi fiziksel bir şey gibi hissetmesini sağlar.” = analiz.

5

Kanıtı seç, sonra gerçekten analiz et

Kanıtın amacı metni süslemek değil; iddianı taşıyacak malzemeyi sağlamaktır.

	Bu ayrıntı paragrafımdaki iddiayı gerçekten destekliyor mu?
	Bu ayrıntıda yazarın bilinçli bir seçimini gösterebiliyor muyum?
	Bu kanıttan etki ve anlama geçebiliyor muyum?

5 ADIMDA ANALİZ DÖNGÜSÜ

1	BUL - Metinden somut ayrıntıyı seç.
2	ADLANDIR - Teknik/özellik ne?
3	ETKİ - Okurda veya anlatımda ne yapıyor?
4	YORUM - Tema/karakter/fikir açısından ne anlama geliyor?
5	BAĞLA - Ana teze nasıl kanıt oluyor?

Analiz cümlesi bankası

"Bu seçim, ... etkisini yaratarak ..."

"Özellikle ... sözcüğü/örüntüsü, ... duygusunu yoğunlaştırır."

"Böylece yazar, ... meselesini yalnız anlatmaz; okura ... biçiminde deneyimletir."

Sık yapılan hataları erkenden tanı

Bunlar “kötü öğrenci hataları” değil; Paper 1’e yeni başlayan hemen herkesin düştüğü tuzaklar.

ÖZETE KAÇMA

Metinde ne olduğunu anlatıp “nasıl kurulduğu”nu açıklamamak.

Çözüm: Her kanıttan sonra: “Yazar neden bunu böyle yaptı?” diye sor.

TEKNİK AVCILIĞI

Metafor, tekrar, benzetme... Teknikleri listeleyip etkisini konuşmamak.

Çözüm: Teknikten sonra mutlaka etki → anlam zincirini kur.

ALINTI YIĞINI

Peş peşe kanıt verip yorum için alan bırakmamak.

Çözüm: Az ama işlevli kanıt. Her kanıta birkaç cümle gerçek analiz.

HAVADA YORUM

“Çok etkileyici”, “güzel anlatmış”, “okuru düşündürür” gibi belirsiz ifadeler.

Çözüm: Somutlaştır: gerilim, hız, mesafe, yakınlık, sıkışma, belirsizlik...

TEZİ UNUTMAK

Paragraf iyi gidiyor ama soruyla bağı kayboluyor.

Çözüm: Paragraf sonunda bir cümleyle ana teze geri dön.

Sonuç: sadece tekrarlama, yükselt

Sonuçta yeni kanıt getirmezsın. Aynı bulgulara daha geniş bir açıdan bakarsın.

1. SENTEZLE

Gelişme paragraflarının neyi kanıtladığını tek çerçevede birleştir.

2. YENİDEN DEĞERLENDİR

"Bu bulgular yazarın yöntemi hakkında ne söylüyor?" sorusunu cevapla.

3. TEZİ YÜKSELT

Metnin yalnızca ne söylediğini değil, bunu okura nasıl yaşattığını göster.

"Yeni bir şey söyle ama yeni bilgi getirme" ne demek?

Kanıt aynı kalır; yorumun seviyesi yükselir.

Örn. "biçim anlamı taşıyor" → "biçim anlamın kendisini kuruyor"

"okur karakteri anlıyor" → "okur karakterin deneyimini yapısal olarak hissediyor"

SINAVA GİRMEDEN ÖNCE 2 DAKİKALIK KONTROL

☐	Soruyu eylem + odak + inceleme nesnesi olarak ayırdım mı?
☐	Tezim soruya doğrudan cevap veriyor mu?
☐	Her paragraf tek bir alt tezi mi savunuyor?
☐	Kanıtlarım kısa, somut ve işlevli mi?
☐	Teknikleri sadece adlandırmak yerine etkisini açıklıyor muyum?
☐	Her paragraf ana teze geri dönüyor mu?
☐	Sonuç yeni örnek vermeden tezi yükseltiyor mu?

Paper 1'in özü: Bul → Adlandır → Etkiyi açıkla → Anlamlandır → Teze bağla.